

GEOGRAFSKI VIDIKI PREOBRAZBE TRŽIŠKE INDUSTRIJE

Marijan Klemenčič *

Uvod

Tržič je poznan kot močno lokalno industrijsko sedišče z večstoletno obrtno tradicijo. Industrija daje več kot 70 % delovnih mest v občini, zato je za lokalno gospodarstvo toliko usodnejša njena sedanja kriza. Od uspešnega poslovanja industrije je odvisen celoten gospodarski razvoj občine, pa tudi uveljavljanje nove gospodarske usmeritve, predvsem v smeri krepitve terciarnega sektorja.

Druženopolitične spremembe v Sloveniji v zadnjih dveh letih pomenijo za industrijo težko preizkušnjo. Tržno gospodarstvo sili industrijo v soočanje (konkurenčni boj) z industrijo praktično vsega sveta: gospodarsko razvitih držav za tehnološko najbolj zahtevne izdelke oziroma Tretjega sveta za izdelke delovno intenzivne industrije.

Tudi tržiška industrija se je znašla v hudem precepu. Povojni razvoj je bil vpet v ideološke spone, ki so zavirale organski razvoj industrije. Zaradi velikih razlik med industrijo gospodarsko razvitih držav in tržiško industrijo le-ta zaradi tehnološke zaostalosti ter neustrezne organiziranosti proizvodnje in prodaje ni sposobna konkurirati na svetovnem trgu. Tako

---

* Dr., doc., Oddelek za geografijo, Filozofska fakulteta, 61000 Ljubljana, Aškerčeva 2, SLO

na slovenske industrije je tudi tržiška prisiljena, da se zelo hitro prilagodi novim pogojem, pri čemer se mora preobraziti v najširšem pomenu.

Prispevek želi pokazati osnovne značilnosti tržiške industrije v luči sedanjega kriznega položaja in razvojnih možnosti. Tovrstne raziskave so v slovenski geografiji zelo redke. Ker pa je preobrazba slovenske industrije ključnega pomena za razvoj celotnega gospodarstva in za regionalni razvoj, bodo tovrstne raziskave v prihodnosti prav gotovo številnejše.

Geografski pogoji za razvoj industrije v Trziču

Za Trzič z okolico je v naravnogeografskem pogledu značilna velika pestrost, ki je posledica stičišča treh večjih morfoloških enot: Karavank, Savinjskih Alp in Ljubljanske kotline. Zaradi pestre kamninske sestave in razgibanosti površja ni čudno, da je zastopanih kar 12 pokrajinsko-ekoloških enot (Černe A., Klemenčič M., Plut D., 1981). Pokrajinsko-ekološke enote so si po površinskem obsegu precej enake, tako da ustvarjajo uravnoteženo pokrajinsko sliko, ki jo lahko označimo za filigransko-mozaično. Poselitev oziroma gospodarsko težišče je vezano na prometno prehodnost območja, ki jo nudi ljubeljski prehod prek Karavank.

Geografska lega Trziča je za njegov sodobni prostorski razvoj izrazito neugodna, saj mesto leži v ozki dolini sredi hribovitega sveta, tako da ni prostora za njegovo prostorsko širjenje.

Zelo pomemben pa je geografski položaj mesta. Predvsem gre za obmejni položaj, ki v določenih obdobjih izrazito stopa v ospredje. Že v srednjem veku je na primer Koroška predstavljala dobavitelja surovega železa tržiškim kovačem, ki so potem svoje izdelke prodajali širom Evrope in celo na drugih celinah (Lipoglavšek-Rakovec S., 1954). Tako bi tudi danes del tržiške industrije lahko predstavljal most med gospodarsko razvitejšim avstrijskim in gospodarsko manj razvitim balkanskim in drugim prosto-

Če je obmejna lega potencialno ugodna za gospodarski razvoj Trziča, pa je manj ugoden roben položaj glede na ljubljansko gravitacijsko območje.

Domačini pravijo, da "voda vedno teče navzdol", kar v prenesenem pomenu označuje stalno odseljevanje prebivalcev, ki ne najdejo razvojnih možnosti v domačem okolju. Tovrstno izseljevanje je bilo v povojnem obdobju potencirano zaradi ideoloških pritiskov. Odprtost Tržiča proti osrednji Sloveniji predstavlja za kraj stalno nevarnost odtekanja predvsem visokokvalificiranega kadra.

Nastanek in razvoj industrije v Tržiču

Sedanja industrija je v dobršni meri naslednik večstoletne obrtne proizvodnje v Tržiču, ki se je trdovratno ohranjala, prebijala skozi krize in se končno v drugi polovici 19. stoletja začela preoblikovati v industrijo.

Osnovne značilnosti predindustrijske (obrtne, manufakturne) proizvodnje v Tržiču so naslednje:

- izkoriščanje lokalnih virov (vodna sila, gozd, rude, delovna sila);
- velik del proizvodnje je bil namenjen tujim tržiščem;
- mojstri so se izobraževali v tujini;
- velika pestrost obrtnih dejavnosti (kovaštvo, fužinarstvo, čevljarstvo, usnjarstvo, nogavičarstvo itd.).

Cehovska organiziranost proizvodnje ni omogočala pomembnejše akumulacije kapitala. Impulze za premike v proizvodnji so dajali predvsem doseljeni tujci, ki so prinašali kapital in/ali nove prijeme v organizaciji proizvodnje ter tehnološke novosti.

Tabela 1: Pomembnejši datumi v zgodovini tržiškega gospodarstva

- 1942 - Tržič dobi tržne pravice
- 1575 - zgrajena je bila cesta prek Ljubelja
- 1859 - ukinitve cehev
- 1870 - zgrajena je bila gorenjska železnica (zamrtje prometa prek Ljubel-
- 1874 - začetek obratovanja prve tovarne (prodor tujih podjetnikov)
- 1885 - začetek obratovanja bombažne predilnice in tkalnice (prodor tuje-

ga kapitala)

1908 - zgrajena je bila železniška proga Kranj - Tržič

1913 - začetek obratovanja tovarne obutve PEKO

Vir: Mohorič I., 1957; 1960; 1965

Za tržiško gospodarstvo v 19. stoletju sta značilni dve potezi:

- popoln zlom stare cehovske organiziranosti proizvodnje;

- preživetje vseh pomembnejših obrtno-manufakturnih panog.

Cehovsko omejevanje obsega proizvodnje je slabelo že pred ukinitvijo cehov leta 1859. Na drugi strani je nova kapitalistična proizvodnja prinesla le eno bistveno potezo: velikoserijsko proizvodnjo. Edini povsem na novo ustanovljen industrijski obrat, bombažna predilnica in tkalnica (BPT), je bil skoraj 30 let edino pravo kapitalistično podjetje. Vsa ostala industrijska podjetja so nastala s postopnim preraščanjem obrtnih in manufakturnih obratov v industrijske. Industrijska doba je prevzela od obrtno-cehovskega obdobja veliko pestrost dejavnosti, pa tudi povezanost s svetom.

V razvoju tržiške industrije, s tem tudi celotnega gospodarstva, sta najpomembnejši dve tovarni: bombažna predilnica in tkalnica ter tovarna obutve PEKO.

BTP je primer zgodnjekapitalističnega obrata, ki predeluje velike količine iz oddaljenih dežel uvoženih surovin, in to s pomočjo številne delovne sile; le-ta se je doselila iz različnih krajev (Ajdovščine, Duge Rese, krajev v Nemčiji itd.). Zaradi velike gospodarske moči tovarne je bil Tržič od nje močno odvisen in pogosto v konfliktih. Tovarna si je zgradila lastne hidroelektrarne, stanovanja za svoje delavce, nakupovala je posestva itd. Vse to kaže na obrtno-avtarktično miselnost tedanjih podjetnikov (Mohorič I., 1960).

V nasprotju z BPT se je PEKO naslonil na tradicionalno čevljarsko obrt. Proizvodna usmerjenost tovarne je bila izrazito sodobna: proizvajala je

moderno obutev, kar je pomenilo kvaliteten skok v primerjavi z dotodanjo proizvodnjo pretežno težke, trpežne obutve.

Sedanje stanje tržiške industrije

Tržiško industrijo razdelimo v štiri skupine: kovinsko-predelovalno, čevlarsko, tekstilno in lesno-predelovalno.

90. leta so za tržiško industrijo izrazito krizna. Kriza je posledica povojne gospodarske usmerjenosti, ki je bila tudi pri manjših ukrepih odvisna od političnih odločitev in dovoljenj. Tradicionalna lastnost (nuja) tržiških podjetnikov, da sledijo tehnološkemu razvoju in se prilagajajo potrebam trga, je bila močno potisnjena v ozadje. Prišlo je do negativne selekcije strokovnega kadra, ki se je odseljeval, ter do pospešenega privabljanja nekvalificirane delovne sile iz drugih republik nekdanje Jugoslavije.

Zaradi gospodarskih težav so nekatera podjetja iskala rešitev v povezovanju z močnejšimi podjetji. BPT, ki je bila sto let lokalni industrijski velikan, se je sesula kot hiša brez temeljev. Kriza, ki je predilnice in tkalnice v zahodni Evropi že v zgodnjih 60. letih prisilila v temeljito prestrukturiranje, je v posebno izostreni obliki prizadela BPT šele v 90. letih.

Tako je sedaj nenadoma postal PEKO daleč najpomembnejša delovna organizacija v Trziču. PEKO je tudi po vojni nadaljeval s proizvodnjo moderne obutve, kar zahteva stalno zasledovanje razvoja v gospodarsko razvitih državah. Kljub temu je tudi to podjetje zapadlo v pretirano ekstenziven razvoj. S tem je zamudilo velio priložnost, da bi se usmerilo v proizvodnjo specialne obutve, sloneče na čevlarski tradiciji in razvojnem inštitutu. Tako bi lahko enakovredno poseglo v mednarodno delitev dela.

Velikostna struktura tržiške industrije

Ena izmed prednosti tržiške industrije je sorazmerno ugodna velikostna sestava podjetij. Razen dveh (BPT in PEKO) spadajo ostala podjetja med majhna in srednje velika. V povojnem obdobju je prišlo le do manjših sprememb v velikostni sestavi podjetij, predvsem zaradi združevanja istovrstnih obratov ter povečanega zaposlovanja. Sedanje stanje se po ocenah strokovnjakov po podjetjih približuje optimalnemu številu delavcev v posameznih podjetjih.

Tabela 2: Velikostna struktura industrijskih podjetij v Trziču

Število zaposlenih	1951*		1963*		1980*		1991**	
	št.	št.	št.	št.	št.	št.	št.	št.
	zap.	podj.	zap.	podj.	zap.	podj.	zap.	podj.
– 50	13	1	–	–	–	–	–	–
51 – 100	136	2	65	1	367	4	294	4
101 – 200	457	4	222	2	131	1	462	3
201 – 500	399	1	433	2	737	3	228	1
501 – 1000	–	–	–	–	–	–	502	1
1001 –	1295	1	2556	2	3145	2	1898	1
Skupaj	2300	9	3276	7	4380	10	3384	10

Vir: * Godnov J., 1966

** podatki Oddelka za gospodarstvo in družbene dejavnosti občine Trzič

Socialnoekonomska sestava prebivalstva v tržiški občini

Socialnoekonomska sestava prebivalstva je neposredni odraz gospodarske usmerjenosti nekega območja, pa tudi stopnje družbenogospodarskega razvoja. Za prikaz socialnoekonomske sestave prebivalstva so nam na voljo podatki po popisnih letih od 1953. leta do leta 1991. Za našeta po-

pisna leta so bili podatki o številu aktivnega prebivalstva v posameznih dejavnostih združeni v štiri sektorje: primarnega, sekundarnega, terciarnega in kvartarnega, in sicer skupaj za celo občino.

Tabela 3: Ekonomska sestava aktivnega prebivalstva tržiške občine po sektorjih dejavnosti ob popisih

		primarni	sekundarni	terciarni	kvartarni
	Skupaj	sektor	sektor	sektor	sektor
1953	100	17,3	69,8	6,8	6,0
1961	100	10,8	73,6	8,9	6,7
1971	100	6,9	76,8	9,2	7,1
1981	100	4,1	71,2	13,5	11,2
1991	100	5,1	61,2	22,1	11,6

Vir: Rezultati popisa ..., Zavod R Slovenije za statistiko

Podatki kažejo na izrazito enostransko, industrijsko usmerjeno ekonomsko sestavo aktivnega prebivalstva, in to v celotnem povojnem obdobju. Stanje je še toliko bolj zaskrbljujoče, ker je po tej potezi tržiška občina prav na vrhu med slovenskimi občinami. Dejansko stanje je še nekoliko bolj črno, saj podatki zajemajo tudi zaposlene, ki se dnevno vozijo na delo v kraje izven tržiške občine.

Zmanjšanje deleža industrijskega prebivalstva leta 1991 je v primerjavi s predhodnimi štetji le navidezno; zmanjšala se je namreč osnova (število aktivnega prebivalstva), in to na račun delavcev, ki so kot tehnološki višek izgubili zaposlitev v industriji. Edini sektor, ki se je v obdobju 1981 - 1991 znatneje okrepil, je terciarni, in to na račun trgovine; v ostalih panogah se je število zaposlenih zmanjšalo, ali pa je ostalo enako.

Tržič v očeh tujcev

Za gospodarsko uveljavitev nekega kraja je zelo pomembna predstava, ki jo imajo o tem kraju nedomačini, torej tisti, ki so "odjemalci" gospodarske

ponudbe. Kraju je zelo težko pridobiti "dobro ime", še teže pa spremeniti negativno predstavo.

Z anketiranjem 30 učiteljev geografije na gorenjskih šolah ter 120 študentov prvega in tretjega letnika geografije na Filozofski fakulteti v Ljubljani smo želeli ugotoviti, kakšne predstave imajo anketirani o Trziču. Prvi del populacije dobro pozna Trzič in njegovo okolico, medtem ko ostale anketirance lahko smatramo za dovolj značilne predstavnike slovenske družbe, ki se začinja uveljavljati in ki bo v bližnji prihodnosti poglavitni potencialni "porabnik" tržiške ponudbe.

Odgovori kažejo tri osnovne značilnosti: veliko pestrost predstav, močno osredotočenost na manjše število predstav ter majhen delež negativnih predstav. Anketiranci so imeli možnost navesti več pojmov, tako pozitivnih kot negativnih, s katerimi "pokrivajo" svojo predstavo o Trziču in njegovi okolici.

Presenetljivo je, da je bilo izraženih več kot 40 različnih predstav! Nanašajo se na gospodarstvo (industrija, obrt), prometni položaj (Ljubelj), naravne značilnosti (lega med gorami, snežene zime itd.), arhitekturo mestnega jedra, prireditve (Šušarska nedelja, razstava mineralov), šport (smučanje, prosto plezanje, motokros), etnografske posebnosti (pripovedke, domače jedi, običaji), naravne znamenitosti (Dolžanova soteska itd.), možnosti za rekreacijo (smučanje, planinarjenje), pomembne osebnosti (Bojan Križaj) itd. Velika pestrost predstav odraža raznolikost tržiške pokrajine in domselnost, spretnost ter pridnost domačinov, ki so tej pokrajini vtisnili dragocen kulturni pečat. Kljub veliki pestrosti odgovorov pa je očitno, da je Trzič poznan v široki javnosti predvsem po štirih značilnostih: tovarni PEKO, prometni legi pod Ljubeljem, šušarski nedelji ter čevljarstvu (obrtni tradiciji in industrijski dejavnosti). Dobra polovica anketiranih enači Trzič s tovarno PEKO. Če pa združimo odgovore, ki se nanašajo na čevljarstvo (tradicija, industrijska proizvodnja, prireditve, vezane na to dejavnost) pa lahko rečemo, da je Trzič v očeh slovenske javnosti znan predvsem kot "šušarski kraj". To je zelo pomemben podatek za nadaljno uveljavljanje Trziča v širšem prostoru.

Zelo malo je bilo odgovorov, ki bi razkrivali negativne plati Tržiča; komaj vsak peti anketiraneec ima kako negativno predstavo. Med njimi je daleč v ospredju naravna značilnost Tržiča: zaprta lega med gorami in z njo povezana senčnost, hladnost, utesnjenost, odmaknjenost, zakotnost. Samo nekaj anketiranih je omenilo onesnaženje okolja, velik delež neslovenskega prebivalstva in gospodarske težave.

Izhodiščni položaj Tržiča v predstavah ljudi je torej več kot ugoden. Ni se mu treba prizadevati za spreminjanje neugodnih predstav (na primer kot izrazito industrijskega središča in iz tega izhajajočih problemov), ampak mora le razvijati svoje možnosti in prednosti.

Lokacijski dejavniki tržiške industrije

Več kot poltisočletna obrtna in industrijska dejavnost dokazujeta, da za njo obstajajo določene ugodnosti. Na kratko naj bi bile osnovne prednosti in slabosti tržiške industrije naslednje.

Prednosti tržiške industrije:

- tradicija industrijske delovne sile,
- pestrost industrijskih panog,
- ugodna velikostna sestava podjetij.

Slabosti tržiške industrije:

- obrtniška in samozadostnostna miselnost delavcev,
- nizka kvalifikacijska struktura zaposlenih,
- delovno intenzivna industrija,
- nizko akumulativna industrija,
- prevlada tradicionalnih industrijskih panog,
- tehnološko zaostala industrija.

Med prednosti bi bilo treba uvrstiti tudi svojstveno značajsko potezo domačinov: trdoživost in optimizem, ki ima korenine tudi v geografski

legi in v geografskem položaju. Lega Tržiča v tesni kotlinici je pogojevala oblikovanje družbene skupnosti, ki je lahko preživela le s povezovanjem sil. Geografski položaj ob pomembni prometnici pa je vzpodbujal k povezanosti Tržiča s svetom in mu tako omogočal preživetje.

Na prvi videz je slabosti več kot prednosti, posebno še, ker posamezne slabosti skrivajo še vrsto vzporednih neugodnosti. Delovno intenzivna industrija ima praviloma zelo majhen delež visoko kvalificiranega kadra, v naših razmerah pa pomeni tudi zastarelo tehnološko opremo, neinventivnost in medel nastop na tržišču. Seveda pa omenjene poteze ne veljajo v celoti za vso tržiško industrijo.

Povečevanje zaposlovanja v zadnjih treh desetletjih je povzročilo močan dotok delavcev iz drugih republik nekdanje Jugoslavije, kar ima široke družbenogospodarske posledice. Tako je po popisu prebivalstva živel leta 1991 v Tržiču (območje krajevne skupnosti) 30 % Neslovencev.

Zaključek

V poltisočletnem razvoju tržiškega gospodarstva izrazito izstopata dve posebnosti, ki sta si v navideznem nasprotju:

- stalno zaostajanje v tehnološkem razvoju in v organizaciji proizvodnje za razvojem gospodarsko razvitih držav;
- poudarjena vitalnost in prilagodljivost lokalnega gospodarstva tržnim razmeram, ki se kaže tudi v uvajanju različnih organizacijskih oblik proizvodnje: cehov (na primer kovaški, kosarski), domače obrti (na primer nogavičarstvo), založništvo (čevljarstvo), povezovanje na združni osnovi (usnjarstvo).

Tržiška industrija je v polni meri izkoristila domače naravne vire in prometni položaj. Vendar le z omenjenimi prednostmi ni mogoče razložiti poltisočletne kontinuitete tržiškega neagrarnega gospodarstva, posebno

če ga primerjamo z gospodarskim razvojem drugih slovenskih krajev. V ospredju je očitno človeški dejavnik, in sicer stalna skrb za preživetje v okolju, ki ni omogočalo umike v druge gospodarske dejavnosti. Obrtniška miselnost, sloneča na nizki kvalifikacijski strukturi ter tradicionalnem upiranju vsemu novemu in uveljavljanju tujcev, močno otežujejo preobrazbo tržiške industrije. Poleg tega se je tržiška industrija v dobršni meri znašla v informacijski "senci". Informacijska tehnologija namreč počasi prodira v podjetje, poleg tega pa podjetja praviloma ne znajo izkoristiti vseh možnosti, ki jih nudi ta tehnologija, predvsem možnosti izkoriščanja informacijskih mrež.

Kljub vsemu nekatere značilnosti tržiške industrije (pestrost industrijskih panog, sorazmerno ugodna velikostna sestava podjetij) dajejo upanje, da bo preživela sedanjo krizo. Postavlja pa se vprašanje o smeri preobrazbe, ki se lahko giblje med industrijo, ki bi bila sodobno organizirana, prilagodljiva zahtevam tržišča in ekološko sprejemljiva ter med industrijo, ki bi bila kot delovno intenzivna odvisna od tujih družb.

Vsak večji poseg v spremembo gospodarske strukture pa bo moral upoštevati veliko občutljivost naravnih razmer na posege v okolje.

LITERATURA IN VIRI

Černe A., Klemenčič M., Plut D., 1981: Metodologija opredeljevanja pokrajinskih enot na primeru tržiške občine. *Gorenjska, 12. zborovanje slovenskih geografov Kranj - Bled, GDS, str. 130-137.*

Godnov J., 1966: Razvoj Tržiča od 1951 do 1963. *Diplomska naloga, Oddelek za geografijo, Filozofska fakulteta, Ljubljana.*

Lipoglavšek-Rakovec S., 1954: Tržič. *Geografski zbornik II, SAZU, str. 115-186.*

Mohorič I., 1957: Zgodovina obrti in industrije v Tržiču. *Mestni muzej v Tržiču.*

Mohorič I., 1960: Bombažna predilnica in tkalnica v Tržiču. *Samozaložba BPT Tržič.*

Mohorič I., 1965: Zgodovina industrije, gozdarstva in obrti v Tržiču. Mestni muzej v Tržiču.

Podatki Oddelka za gospodarstvo in državne dejavnosti občine Tržič.

Rezultati popisa prebivalstva 1953, 1961, 1971, 1981, 1991. Zavod R Slovenije za statistiko.

GEOGRAPHICAL VIEWPOINTS ON THE TRANSFORMATION OF TRŽIČ INDUSTRY

SUMMARY

Tržič is known as a strong industrial center with a tradition of private trade going back several hundred years. In 1991 the population was 4240 and industry alone employed 3300 people. Industry provides more than 70% of the jobs in the commune, so the current industrial crisis more seriously threatens the local economy. The entire economic development of the commune is dependent not only on the business success of industry but also on the fostering of a new economic orientation, especially an orientation toward strengthening the commercial sector.

Settlement and the economic center are tied to the commercial accessibility of the area, which is provided by the Ljubelj Pass over the Karavanke Mountains. The geographical position of Tržič is exceptionally unfavorable for its future spatial development, since it lies in a narrow valley surrounded by hills and there is no place where the city can expand. The geographical lie of the city is very significant. Because of its border position, Tržič has come to the foreground in various eras. In the Middle Ages, for example, Koroška supplied blacksmiths in Tržič with iron and these smiths then sold their products all over Europe and even on other continents. Likewise now Tržič industry could represent a bridge between economically developed Austria and less developed Balkan and other regions. What is less favorable is that Tržič is situated on the edge of the region gravitating toward Ljubljana. Because of the easy accessibility of the center of Slovenia, emigration from Tržič represents a continual problem, especially emigration of highly qualified labor.

The current industry is to a considerable extent the descendant of hundreds of years of private trade in Tržič, which was tenaciously preserved through crises until finally in the second half of the nineteenth century, it began to be transformed into industry. The basic characteristics of the pre-industrial (trades, manufacture) production in Tržič were the following:

- utilization of local resources (water power, forests, mines, manpower),
- a large portion of the production was intended for foreign markets,
- masters were trained abroad,
- a large variety of trades (blacksmithing, ironworking, shoemaking, leather-making, hosiery, etc.)

Some important dates in the history of the Tržič economy:

1492 - Tržič gains merchant rights

1575 - the road over Ljubelj Pass is built

1859 - guilds abolished

1870 - the railroad from Ljubljana to Tarvisio (Trbič) is built, diminishing traffic over Ljubelj Pass

1874 - the first factory begins operating (the entry of foreign investors)

1885 - the first cotton mill and textile factory are opened

1908 - the railroad from Kranj to Tržič is built

1913 - the PEKO shoe factory begins operations

Two characteristics of the Tržič economy of the nineteenth century are significant:

- the complete breakdown of organized production by guilds and
- the survival of all of the more important lines of private trade and manufacture.

The only completely new industrial plant, the cotton mill and textile factory, was for almost thirty years the single truly capitalistic company. All other industrial companies arose gradually with the expansion of private trades and manufacturing enterprises. The industrial age took over a wide variety of activities from the period of guilds and private trades, and also retained the connection to the world.

In Tržič four types of industry are represented: metal processing, shoemaking, textiles and wood processing. Of the ten industrial companies, only two (textiles and shoemaking) are relatively large - more than 500 workers - and 70% of all the industrial workers are employed in these two factories.

The nineties are an exceptionally critical period for Tržič industry. The crisis is a consequence of the economic policy following the Second World War. This policy

was dependent on political decisions and authorizations even for minor measures. The traditional undertakings of business enterprises, which follow technological developments and are adapted to the demands of the market, were pushed into the background. Instead there was an inefficient hiring system of professional personnel who therefore tended to move away and an accelerated hiring of unskilled labor from other republics of former Yugoslavia.

Some companies sought solutions to their economic problems by linking up with more powerful companies. The cotton and textile plant, which had been a local industrial giant for a hundred years, fell apart like a house with no foundation. The crisis which had forced similar companies in western Europe to perform fundamental restructuring in the early sixties affected the cotton and textile plant in a much harsher form, but not until the nineties.

Research on how nonresidents picture Tržič revealed the following:

- there is a large number of differing images,
- a small number of images were heavily stressed,
- there were very few negative images.

The wide variety of images shows the diversity of the Tržič landscape and potential, as well as the skill and diligence of the residents. Despite the large number of answers it is obvious that the broad public knows Tržič by four main characteristics: the PEKO shoe factory, the location of Tržič below Ljubelj Pass, the annual shoemakers' fair and the shoemaking tradition in Tržič. If we combine the answers referring to shoemaking, then it is clear that in the eyes of the Slovene public Tržič is known mainly as a center of the shoemaking industry. This is a very important datum to consider in promoting Tržič to a broader public in the future.

More than 500 years of trade and industrial activities show that Tržič possesses some advantages. The following briefly indicates the basic advantages and disadvantages of Tržič industry.

Advantages of Tržič industry:

- the tradition of an industrial work force,
- a diversity of industries,
- a relatively favorable size structure of companies.

Disadvantages of Tržič industry:

- the work ethic is self-satisfied and like that of a tradesman,
- a low qualification structure of the workers,

- a work-intensive, low-margin industry,
- a preponderance of traditional industries,
- technologically backward industry.

It is also necessary to include among the advantages the characteristic traits of the residents: resilient and optimistic. Among the disadvantages are the work intensity of the industry, which means obsolescent machinery, uninventiveness and a weak appearance on the market.

The work ethic, arising from the low qualification structure and the traditional resistance to anything new, greatly inhibits the transformation of Tržič industry. Tržič industry is rather backward with respect to information technology which is only very slowly making its way in to companies. The companies do not know how to utilize all the possibilities of the information systems, in particular information networks.

The several hundred years of uninterrupted development of the Tržič economy is evident in the vitality of the local economy and its ability to adapt to market conditions. This can also be seen in the variety of organizational forms of production: guilds (for example, smiths and basketry), private trades (hosiery), industry (shoemaking) and cooperatives (leathermaking). Hence, it is a justifiable hope that the Tržič industry will overcome the current crisis.